

Posudek školitele diplomové práce

Jiří Kučera, *Danz a Schröter. Současné koncepty evangelické christologie, Praha 2021*

Školitel: Petr Gallus, Ph.D.

Autor předložil velmi zdařilou a vyzrálou práci. Čítá 68 stran, vyhovuje všem formálním náležitostem (překlepy, které lze nalézt především v cizojazyčných slovech, jsem vyznačil v jednom exempláři práce).

Jako téma si autor zvolil porovnání christologického přístupu dvou zdánlivě zcela odlišných až nesouměřitelných teologů: vídeňského systematika Christiana Danze a berlínského novozákonníka Jense Schrötera. Oba teologové patří k současným důležitým postavám svých disciplín, práce se tedy zabývá naprosto aktuální diskuzí. Autorovi se nadto velmi dobře podařilo jednak představit jejich specifický přístup a jednak je uvést do vzájemného kritického rozhovoru. Je přitom zjevné, že autor sám se kloní spíše k pozici J. Schrötera, vůči němuž prakticky vůbec není kritický, zatímco na adresu Ch. Danze zaznívají průběžně kritické otázky, byť i jeho přínos dokáže autor zhodnotit kladně.

Práce se vyznačuje svižným tempem, k čemuž přispívají vyzrálé, výstižné formulace a trefné charakteristiky. Za cíl si práce ovšem nestanovuje pouze popis obou pozic a jejich srovnání, ale hned v úvodu avizuje, že z kritického srovnání obou přístupů chce dojít k formulaci jakýchsi současných christologických trendů pro formulaci možné vlastní christologie. To z práce činí práci opravdu systematickou.

Práce má logickou strukturu: nejprve představí obě teologické koncepce (včetně nutného kontextu), poté je vzájemně porovná a na závěr přidá vlastní christologické teze a zhodnocení.

Kapitolu o Ch. Danzovi otevírají podkapitoly, které se christologie přímo netýkají, které však – jak se záhy ukáže – budou provázet nadále celou christologickou diskuzi: o liberální teologii, o teorii sebevědomí a o chápání dějin. Autor trefně definuje Danzův přístup jako christologickou meta-teorii a jednotlivé body průběžně a vhodně uvádí do rozhovoru s christologií. Poté vypracovává Danzovo pojetí christologie a klade mu správné otázky. V závěru této podkapitoly dojde také na konzistentní kritiku Danzova stanoviska: Danz nedokáže (nechce?) pokročit k materiální dogmatice, takže jeho koncept se jeví spíše jako christologická prolegomena; nedokáže říci, kdo pro něj Ježíš Kristus je, protože ho nezajímá postava Krista, ale náboženské vědomí. Trefná je závěrečná výtka: Danz nedokládá, proč by se lidské sebevědomí mělo zabývat právě Ježíšovým příběhem (s. 32).

V kapitole o Schröterově přístupu se autor věnuje jeho konceptu *vzpomínaného Ježíše*, což ho znovu vede k otázce, co jsou to vlastně dějiny a jak s nimi pracovat. Ozvou se podobné charakteristiky jako u Danze: dějiny jsou fikce minulosti, nemáme nic jiného, než jejich současný obraz. Správně ovšem autor vyzdvihuje u Schrötera roli pramenů a ukazuje, že Schröter se snaží

nestavět historii a víru proti sobě, ale uvést obojí v soulad (s. 48). Závěr kapitoly o Schröterovi představuje shrnutí dosavadních poznatků, kritiku Schrötera autor prakticky neuvádí.

Srovnávací kapitola se věnuje otázce nejprve otázky dějin a pak christologii. V otázce dějin nachází autor možná překvapivou analogii mezi oběma autory: dějiny jsou vždy konstruktem ze současné perspektivy, nemáme nic než vyprávění (Danz) či vzpomínání (Schröter), které vedou k pluralitě obrazů o Ježíši. Základem christologie je tak pro oba „specifický způsob výkladu dějin“, který je zakotvený právě christologicky (s. 57). Oba teologové však s tímto nálezem zacházejí odlišně, jak se ukazuje v podkapitole o christologii, kde autor zúročí svá předchozí pozorování. Ukazuje, že zatímco pro Schrötera je tento nálezný základnou pro pokus o formulaci vlastního obrazu Ježíše na základě pramenů, pro Danze je to pouze konkrétní doklad obecných struktur lidského vnímání, o které mu jde především (s. 55). Zatímco Schröter zdůrazňuje a podbudovává kontinuitu mezi pozemským Ježíšem a našimi obrazy o něm, Danz zdůrazňuje diskontinuitu všech obrazů, které mají pouze funkční roli pro sebezprojasnění věřícího subjektu (s. 57 a 59). Ve svých závěrech se tak oba teologové rozcházejí, což autor jasně ukazuje: zatímco Schrötera zajímá současný obraz Ježíše, Danzova christologie vlastně nevypovídá nic o Ježíši, ale soustředí se na schémata a struktury tohoto vypovídání. Danz proto podle autora pojímá christologii přímo jako hermeneutiku dějin, jako jakýsi „must“, s nímž sebevědomí pracuje, zatímco Schröter pojímá christologii jako východisko nového porozumění dějinám (s. 58) a Ježíše tradičně dogmaticky jako skutečného Mesiáše (s. 60). Zatímco pro Schrötera si christologie drží svoji normativní funkci, pro Danze nic normativního nepřináší, pouze potvrzuje obecné struktury sebevědomí, jež se na christologii mohou projasnit (s. 61).

Na základě tohoto srovnání formuluje autor tři teze, které by mohly být vodítkem pro příští christologii. První dvě teze říkají, že christologie nemůže končit jen u teorie poznání, musí proniknout „do možných individuálních důsledků“. Třetí teze je dle recenzenta nejsilnější a představuje vlastní, velmi dobře zdůvodněný přínos práce a její pointu: „Pokud christologické výpovědi skutečně rozvíjejí porozumění strukturám skutečnosti a napomáhají uskutečňování sebevědomí (jak tvrdí Danz), je zapotřebí je činit, a tím tedy o Ježíšovi také vypovídat a vyprávět jeho příběh“ (s. 63). K této tezi by se ovšem vázala kritická otázka, již formuluji jako třetí otázku pro rozhovor při obhajobě: nakolik může být christologie pouze individuální podnik, kdy si každý sám vytváří svůj obraz Ježíše a je s ním spokojen, a nakolik je potřeba společenství víry, kde se pak klade otázka po nějakém společném obrazu?

V závěru se autor snaží o konečné zhodnocení obou pojetí z odstupu: konstatuje rozdíl mezi oběma teology na základě jejich obecného teologického založení, takže zatímco Schröter zůstává do značné míry „uvnitř“ křesťanské víry, Danz nahlíží celou problematiku více zvenčí. (Zde se znovu klade otázka, zda by s tím šlo teologicky nějak naložit, viz otázka č. 4 pro diskuzi při obhajobě.)

Autorovi se podařilo vyhmátnout zásadní body obou koncepcí i věcné problematiky, a přitom vše formulovat velmi srozumitelně a s vyváženým nadhledem. Klade na vhodných místech správné otázky, hledá na ně odpovědi u pojednávaných teologů a dokáže je sám na závěr kriticky vyhodnotit a přetavit s odvahou do obecnějších tezí, což se u systematické práce vždy cení.

Práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji hodnocení: **A – výtečně**.

Otázky pro diskuzi při obhajobě:

1. Rizika liberálního přístupu jsou z předložené práce zjevná. Jaká rizika autor vidí v přístupu, který reprezentuje Jens Schröter? Jaké kritické otázky by bylo možné Schröterovi položit?
2. Spočívá christologie ve „vyprávění Ježíšova příběhu“, anebo lze pokročit ještě dále, totiž k dogmatickým výpovědím? Je na základě kritické integrace teorie dějin možná dogmatická christologie, anebo zbývá už jen vyprávění příběhu?
3. Jak by autor hodnotil oba pojednávané teology v pohledu na důležitost společenství víry? Je christologie nakonec individuální podnik, anebo v ní společenství víry (církve) hraje nějakou důležitou roli?
4. (už značně nad rámec práce:) Schröter reprezentuje křesťanskou perspektivu zevnitř, Danz pohlíží spíše zvenčí. Bylo by možné mezi oběma perspektivami prostředkovat, anebo je dokonce vzájemně integrovat?

V Praze, 28. července 2021

Petr Gallus

